

Torenwal en Hogewal

Woerdense bastions herkenbaar binnen de vesting

1650

1770

ACHTERGROND

In 2014 heeft de gemeenteraad van Woerden de Singelvisie aangenomen. Deze visie is gericht op het herstellen van de oude stadscontouren uit de tijd dat Woerden een echte vestingstad was. In de afgelopen jaren is er invulling gegeven aan die visie. De oevers van de stad hebben een nieuwe beschoeiing gekregen. De binnenkant heeft de hoekige vorm conform de oude stad en de buitenzijde is meer glooiend zoals destijds gebruikelijk was.

De uitvoering van de Singelvisie nadert een hoogtepunt, namelijk het opknappen van de bastions. De bastions aan de Torenwal en de Hogewal zijn de laatste markante plekken, samen met het bastion waar de molen op staat, van de binnenstad waar de oude vestingwal nog aanwezig is.

HISTORIE

De bastions op de Torenwal en Hogewal vormen een onderdeel van de eerste vestingwerken die buiten de middeleeuwse stadmuur zijn aangelegd. De eerste bastions van de stad zijn aangelegd aan het einde van de zestiende eeuw. De twee bastions heetten oorspronkelijk: "Rijneveldshorn Bolwerck", waar nu de Rooms Katholieke begraafplaats op ligt en het "Holle Bolwerck", waar nu de algemene begraafplaats Hogewal op ligt. Samen met het "Catte Bolwerck", waar nu de molen op staat, vormen ze de oudste bolwerken van de stad.

Gedurende een periode van ca. 250 jaar werden de vestingwerken stapsgewijs vergroot. Er werden nieuwe grachten gegraven tot een volledig dubbel verdedigingssysteem.

De wal had een zeer steil talud richting de eerste gracht. Het oorspronkelijke militaire reliëf is vandaag de dag niet meer terug te vinden, maar is nog wel duidelijk op de oude kaarten te zien.

Na 1832 verloor de Vesting haar functie als verdedigingswerk. Vanaf dit tijdstip worden de vestingwerken langzaam in gebruik genomen voor andere functies. Op de bastions aan de Torenwal en Hogewal worden begraafplaatsen aangelegd. De hoog gelegen bastions kenden een goede ontwatering, wat gunstig is voor het gebruik als begraafplaats. Op de Hogewal was de laatste bijzetting in 2002, per 2012 is de begraafplaats gesloten na het verstrijken van het termijn van grafrust. De Rooms Katholieke Begraafplaats is vandaag de dag nog in gebruik.

Nieuwe situatie Hogewal (rode stippen zijn nieuwe bomen)

Nieuwe situatie Torenwal (rode stippen zijn nieuwe bomen)

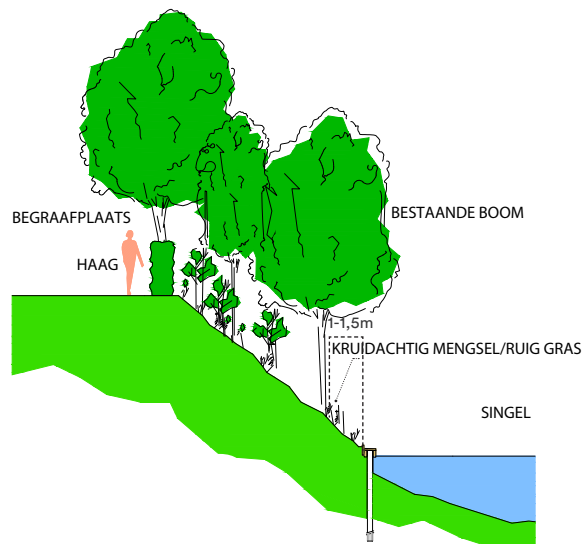
ONTWERP

De kadasterkaart van 1832 is de laatst bekende en meest nauwkeurige opmeting van de oorspronkelijke vestingwerken van Woerden.

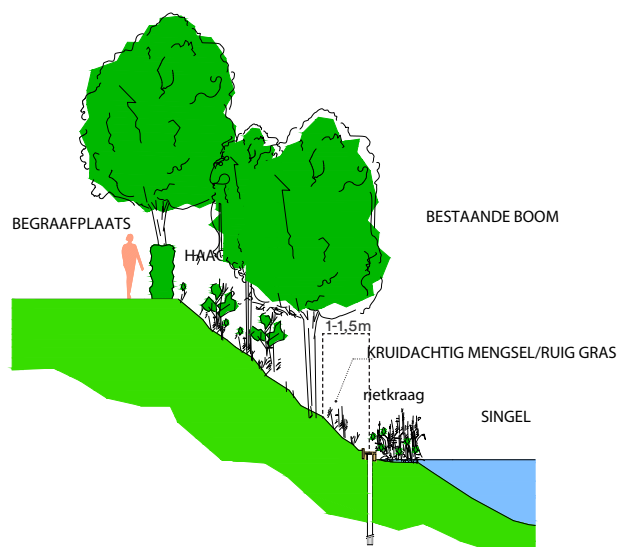
Het terugbrengen van het Vestingkarakter van Woerden uit de singelvisie baseren we op datgene wat we vinden op deze kaart.

Historische kaarten zijn vergeleken met de huidige topografie en hoogteverloop. Wat opvalt is dat de vorm en ligging van het zuidelijke bastion (de Hogewal) goed overeenkomt met de huidige situatie. Het noordelijke bastion (de Torenwal) is in de loop der tijd in vorm aangepast. De oeverlijn wordt conform de Singelvisie strak uitgevoerd. Dit was gebruikelijk aan de stadzijde van de vesting. Hierbij worden alleen de bomen geroid die binnen 1-1,5m van de nieuwe beschoeiing staan. Bestaande bomen op de taluds worden zoveel mogelijk behouden. De eerst 1-1,5m achter de beschoeiing bestaat uit een kruidachtig mengsel/ruig gras. De rest van de taluds blijft ongewijzigd

Op de vestingwallen werden steeds bomen geplant, echter zo, dat onder de bomen door een vrij zicht een schootsveld mogelijk was. In het ontwerp komen deze bomen te staan op de oorspronkelijke plaats: aan de bovenzijde van de wallen. De begraafplaatsen worden omgeven door een haag. Dit geeft privacy en rust passend bij de functie.

Nieuwe situatie Torenwal strakke contour

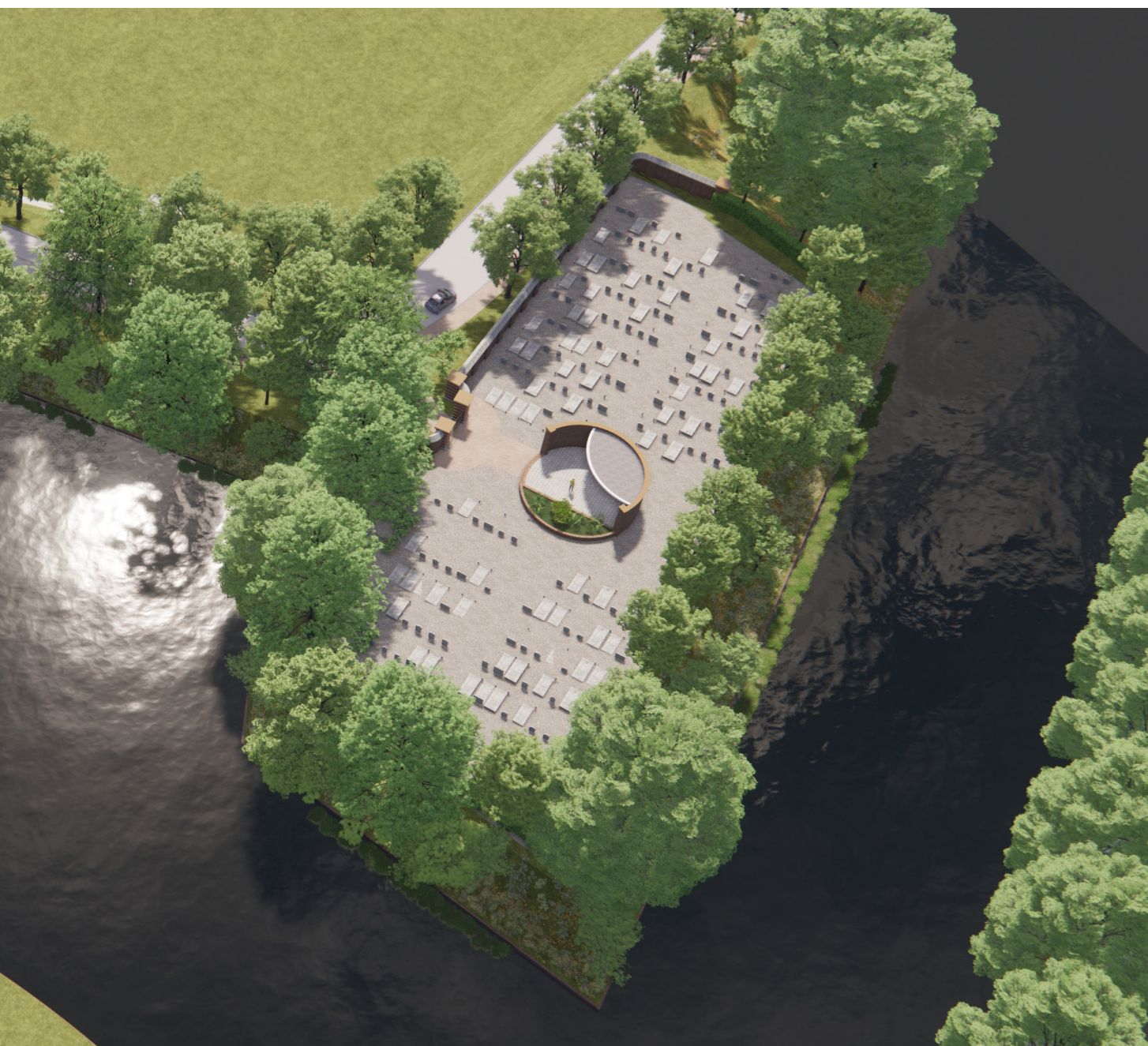
Nieuwe situatie Torenwal met rietkraag

Toekomstig beeld Hoge wal

Toekomstig beeld in vogelvlucht

Toekomstig beeld begraafplaats Hogewal

WERKZAAMHEDEN

Om dit ontwerp te maken zijn de volgende werkzaamheden nodig:

Verwijderen bomen en beplanting

Op de vestingwallen staan bomen en struiken. Van origine hebben die er niet gestaan, maar door de jaren heen zijn is daar beplanting gaan groeien. Onderaan het talud staan bomen die door afkalving van de oever meer en meer in het water zijn komen te staan.

Om een goed beeld te krijgen wat nu bomen zijn en wat niet is het nodig om al het opschot en zaailingen te verwijderen. Dit is reeds gebeurd. De bomen zijn in kaart gebracht en ook beoordeeld op toekomstverwachting. Die beoordeling is gedaan om een goede dialoog te kunnen voeren over het wel of niet behouden van de bomen op de vestingwallen.

Conform de Singelvisie en de historische correctheid zouden de wallen van gras worden, zonder beplanting. Echter, ecologie en het behoud van bomen is ook in Woerden een belangrijk onderwerp. Goede bomen in het talud blijven daarom staan.

De oevers van de Hogewal en Torenwal zijn niet veilig en kalven steeds verder af. Om te voorkomen dat de wallen volledig uitspoelen is er een constructieve beschoeiing nodig die de wallen op hun plek houden en verdere afkalving voorkomen.

De bomen aan de waterkant staan in de weg om de beschoeiing aan te brengen. Met goedkeuring van de Rooms Katholieke Kerk en de gemeenteraad van Woerden zullen die op termijn gekapt worden om daarna de beschoeiing te plaatsen.

Profileren vestingwallen

Met de aangebrachte beschoeiing is de oever gereed en kan er gestart worden met de inrichting van de vestingwallen. De beschoeiing kent een strakke lijn op de vroeger stadsgrens, daar waar de oever nu een grillig verloopt heeft.

Door afkalving van de oever is er nu in feite minder land dan vroeger. Dit betekent dat achter de beschoeiing grond aangebracht moet worden als opvulling en herstel van de oude grens.

De taluds zijn nu organisch gevormd en de strakke lijn van de vestingwallen zal weer gecreëerd moeten worden. Waar het kan en waar geen bomen staan wordt het talud strakker gemaakt. Door grond aan te brengen en die onder een hoek van 40 graden af te werken en te profileren, ontstaat de strakke lijn van het oude vestingwerk.

Perceelsgrens en onderhoudsgrens

De huidige perceelsgrens is ook de toekomstige perceelsgrens. Kadastraal zijn hierin geen wijzigingen. Ten aanzien van het beheer en onderhoud is het voorstel dat de Rooms Katholieke Kerk alles bovenop de vestingwallen doet. Dit is tot en met de haag (zoals dit nu ook is geregeld). Gemeente Woerden draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de taluds van de vestingwallen en de beschoeiing.

De haag

Bovenop de vestingwallen is de begraafplaats afgeschermd met een haag. De dichtheid van de haag is beperkt en doet hiermee afbreuk aan het intieme karakter van de begraafplaats. Ook omwonenden hebben te kennen gegeven dat zij het zicht op begravenissen, de grafzerken en bezoekers graag iets zouden willen verhullen.

Toekomstig beeld Torenwal

Het voorstel is om de gehele haag te vervangen voor een dichte en wintergroene haag. In die haag komen ook bomen, bestaande waar dit past en nieuwe waar ruimte ontstaat.

De nieuwe haag bestaat uit een dubbele rij beplanting met daar tussenin een hekwerk met inkijkbescherming. De haag en het hekwerk met inkijkbescherming zullen met elkaar vergroeien en een mooi groen lint vormen bovenop de vestingwallen. Het inkijkscherm voorkomt met name de eerste 2 jaren inkijk. Hierna zal de nieuwe haag vol en dicht zijn en de functie overnemen.

Het hekwerk heeft tevens de functie om betreding van de begraafplaats via de taluds te verhinderen. Voor wat betreft de beplanting is voorgesteld een hulst of laurier te kiezen. Deze zijn namelijk ook wintergroen.

Herstel muur

Naast de afscherming met een haag heeft de begraafplaats ook een gemetselde muur aan de stadse kant. Aan de westzijde maakt die muur een knip de hoek om. Het gedeelte na de hoek vertoont verticale scheuren en vervorming wat duidt op een constructief probleem.

Er zal onderzoek verricht worden naar de oorzaak van de scheuren en aansluitend worden opgelost. De muur blijft hiermee behouden en is constructief dan in goede staat.

Gronddepots

Op de begraafplaats is beperkt ruimte voor (onderhouds)materieel en ontgraven grond. Er is behoefte aan extra opslagruimte binnen de contouren van de begraafplaats. De nieuwe steile en strakke taluds zijn zo ontworpen dat er bovenop de begraafplaats twee locaties ontstaan die als depot

kunnen worden gebruikt. Beide locaties staan vermeld op de tekening.

Het aan het zicht onttrekken van die depots gebeurt ook met een haag, bij voorkeur dezelfde als die de omzoming van de begraafplaats ook heeft. Dit geeft een eenduidig en rustig beeld op de begraafplaats.

Tot slot

Alle werkzaamheden gebeuren in nauwe samenwerking tussen gemeente Woerden en de Rooms Katholieke Kerk, waarbij respect voor de omgeving, de overledenen en nabestaanden voorop gesteld worden.

Kort voor, tijdens en tot na een begrafenis zullen de werkzaamheden die (geluids)hinder veroorzaken stilgelegd worden. De tijdsduur kan per begrafenis verschillen en overleg hierover is maatwerk. Dit zal adequaat opgepakt worden zodra een begrafenis aangekondigd is.

De werkzaamheden worden door lokale aannemers uitgevoerd die zich nauw verbonden voelen met de burgers van Woerden en van wie wij de grootste zorg mogen verwachten.

